

waarin een wetenschappelijk gefundeerde „remedial teaching” binnen ons bereik komt.

Literatuur: BERENDES, H. (1964) in: *Proceedings of the international Copenhagen congress on the scientific study of mental retardation*. — FREDERIKS, J. A. M. (1965) *Ned. T. Geneesk.* **109**, 2190. — HOEJENBOS, E. (1963) Enkele facetten van de zwakzinnigheid. In: *Capita selecta uit de kinder- en jeugdpsychiatrie*. De Haan, Zeist. — TURPIN, R. en J. LEJEUNE (1965) *Les chromosomes humains. Caryotype normal et variations pathologiques*. Ganthier-Villars, Parijs.

Groningen, 30 november 1965 F. J. VAN ROOTSELAAR

Collega VAN ROOTSELAAR kan van mij niet verwachten dat ik literatuur vermeld die nog niet verschenen was toen ik het manuscript voltooid.

Dat ik mij in hoofdzaak heb beperkt tot neurologische aspecten moge reeds blijken uit de titel van mijn artikel. Nogmaals wil ik er op wijzen dat daarmede andere aspecten van de zwakzinnigenzorg niet in discredit gebracht worden.

Wanneer collega VAN ROOTSELAAR meent, dat ik in mijn artikel de neurologische aspecten van zwakzinnigheid onvoldoende naar voren heb gebracht, moet ik opmerken dat de opzet en de strekking van het artikel hem blijkbaar ontgaan zijn.

Eindhoven, 9 december 1965 J. A. M. FREDERIKS

FEOCHROMOCYTOOM EN ZWANGERSCHAP

De uitweiding van collega VAN HALL (1965) over de betekenis die de placenta zou hebben bij het ontstaan van de symptomen van een feochromocytoom durante graviditate is m.i. niet logisch; immers precies dezelfde symptomen ontstaan, wanneer een feochromocytoom zich kenbaar maakt bij een niet zwangere, als een placenta dus geen enkele invloed kan uitoefenen. Steun voor de opvatting van MASTBOOM over de produktie van corticosteroiden door de anemische placenta wordt hierdoor zeker niet geleverd.

Inderdaad heeft HOOGEVEEN (1948) het eerst in Nederland het gelijktijdig voorkomen van feochromocytoom en zwangerschap beschreven. In 1954 hield ik een voordracht op het Duitse Gynaecologen Congres te München, handelend over feochromocytoom en zwangerschap. In deze voordracht vermeldde ik het geval door HOOGEVEEN beschreven. Zijn patiënte was behandeld voor een zeer ernstige vorm van zwangerschapsintoxicatie, gepaard gaande met ernstige crises van zeer hoge hypertensie; toen de patiënte overleed, werd er bij sectie een feochromocytoom gevonden.

Naar aanleiding van dit en van soortgelijke gevallen in de wereldliteratuur, wees ik in mijn voordracht op de grote gelijkenis van symptomen, die er bestaat tussen het feochromocytoom ook buiten de zwangerschap, en ernstige zwangerschapsintoxicatie (eclampsie) zonder feochromocytoom; ik verdedigde de opvatting, die ik nog altijd aanhang, dat dit het gevolg is van de omstandigheid dat deze twee ziekten door een zelfde oorzaak ontstaan, nl. doordat er plotseling grote hoeveelheden bijniermerg- en bijnierschorshormonen in de circulatie worden uitgestort.

Tenslotte nog een vraag: worden met catecholamines niet eer de metaboliëten van de bijnierhormonen adrenaline en nor-adrenaline uit het merg bedoeld dan deze hormonen zelf?

Literatuur: HALL, E. V. VAN (1965) *Ned. T. Geneesk.* **109**, 2235. — HOOGEVEEN, A. J. A. (1948) Een phaeochromocytoom in de zwangerschap. *Ned. T. Geneesk.* **92**, 1681.

Amsterdam, 23 november 1965 R. SCHUURMANS

Het is niet mijn bedoeling geweest enige betekenis toe te kennen aan de placenta bij het ontstaan van de symptomen van een feochromocytoom tijdens de zwangerschap; deze worden immers primair door de tumor veroorzaakt. Wel meen ik dat de placenta van betekenis zou kunnen zijn bij de veelal waargenomen *verergering* der symptomen tijdens de graviditeit. De hierover gevolgde gedachtengang kan geen steun verlenen aan de opvatting van MASTBOOM over de produktie van „cortico”-steroiden door de ischemische placenta, daar ze deze opvatting als uitgangspunt heeft.

Ik geloof niet dat men, wanneer twee aandoeningen dezelfde symptomen hebben, zonder meer mag aannemen dat ze tevens een gemeenschappelijke genese hebben. Overigens is, voorzover ik weet, de produktie van bijnierschorshormonen bij een feochromocytoom niet verhoogd.

Wat de laatste vraag betreft, zou ik willen verwijzen naar de volgende zinsnede uit SAMSON WRIGHT's *Applied physiology* (bl. 360): „The active principles of the adrenal medulla are the catechol amines adrenaline and noradrenaline”.

Literatuur: WRIGHT, S. (1961) *Applied physiology*. Oxford University Press, Londen.

's-Gravenhage, 6 december 1965 E. V. VAN HALL

BERICHTEN BUITENLAND

Wereldberichten

Internationale vereniging voor rinologie. — In oktober 1965, vóór het VIIIe keel-, neus- en oorheelkundige congres te Tokio, besloot men tot de oprichting van een International Rhinological Society, waarbinnen de Amerikaanse en Europese rinologische verenigingen met de Japanse rinologische vereniging zullen samenwerken. Voorbereidingen hiertoe waren reeds in 1963 te Leiden gemaakt, en te Cincinnati in 1964. Prof. Dr. H. A. E. VAN DISHOCK, initiatiefnemer en promotor, werd aangewezen tot president van de nieuwe organisatie. Deze nieuwe internationale vereniging hield aanstonds haar eerste congres te Kyoto en bracht daarmede tot uitdrukking dat haar veld van activiteit zich door een eigen werkprogramma onderscheidt van het Internationale keel-, neus- en oorheelkundig congres, dat vervolgens te Tokio werd gehouden. (Ontleend aan een bericht van de Europese rinologische vereniging).

Verspreiding van Salmonelleae. — Twee afleveringen van het *Monthly Bulletin of the Ministry of Health and the Public Health Laboratory Service* (juli en augustus) zijn van ongewone omvang. Ze zijn gevuld met gegevens betreffende de honderden serotypen van *Salmonella* die in de jaren 1951-1963 zijn geïdentificeerd door mej. JOAN TAYLOR en haar medewerkers in het Salmonella Reference Laboratory te Colindale (Londen) en in de Public Health Laboratories te Bournemouth, Portsmouth, Birmingham en Glasgow. De bijzonderheden omtrent herkomst (van vele landen) en bronnen (mens, dier, voedsel, omgeving) zijn uiterst gevarieerd; elke maand neemt de verzameling toe. (Ook in Nederland vraagt het onderwerp veel aandacht, waarvan de kwartaalrapporten van M. F. POLAK en P. A. H. GUINEE in ons *Tijdschrift* getuigen. De gezamenlijke ervaringen doen zich meer als een symbiotisch dan als een parasitologisch probleem voor; v.L.).

Vergadering van wereldfederatie voor geestelijke gezondheid. — De XIXe jaarvergadering van de „World federation for mental health” zal van 18 tot 22 juli te Praag worden gehouden onder voorzitterschap van Sir SAMUEL MANNUWA (Nigeria). Het secretariaat der federatie is gevestigd 1 rue Gevray, 1201, Genève.